

Offentliggjort første gang i *Grundtvigs Værker* version 1.25, maj 2025

Indledningen er redigeret af Stine Kylsø Pedersen og Krista Stinne Greve Rasmussen
Tilsyn ved ph.d. Vibeke A. Pedersen

Denne pdf er en læseversion af værkets indledning. Værket findes digitalt med
punktkommentarer, tekstredigering og faksimiler på www.grundtvigsværker.dk

PDF ved Kim Steen Ravn

Copyright: *Grundtvigs Værker* 2025

Indledning til

“[2 taler ved den ‘Nordiske Høitid’ paa Skydebanen d. 13. jan.]”

ved Stine Guldahl Holst

Indhold

- 1 Anledning
- 2 Det nordiske fællesgods
- 3 Studentermøderne
- 4 Højtiden i København
- 5 Grundtvigs taler
- 6 Modtagelse
- 7 Anvendt litteratur
 - 7.1 Trykt
 - 7.2 Utrykt

1 Anledning

Den 13. Januar 1845 afholdt den nye studenterforening “Nordisk Høitid”, en skandinavisk broderskabsfest, hvor Grundtvig sammen med Henrik Nicolai Clausen var inviteret som forkæmpere for “den skandinavisk-nationale Sag i Danmark” (Senioratet 1845, s. 4). Grundtvig holdt under festlighederne to kortere taler, der er gengivet i *Beretning om den nye Studenterforenings Nordiske Høitid*.

2 Det nordiske fællesgods

Der havde i lærde kredse op igennem 1800-tallet formet sig interesse for det skandinaviske åndelige fællesgods, hvilket f.eks. afspejlede sig i den litterære interesse for den nordiske mytologi og den historiske interesse i de fællesnordiske forfædre. I

løbet af 1840'erne fik den politiske forgrening af den nordiske interesse, skandinavismen, lys og luft hos liberale politikere som Carl Ploug og Orla Lehmann, der, med Claus Bjørns ord, kunne se “et nærmere skandinavisk sammenhold som både et værn mod en ydre fjende og en tilskyndelse til en udvikling frem mod en konstitutionel styreform”. (Bjørn 2012, lex.dk; for en nuancering af begrebet skandinavismen, se Glenthøj & Ottosen 2021, s. 80-115). Studentermøderne i 1840erne var således drevet af både åndelig og politisk interesse.

Grundtvig beskæftigede sig med Norden som skueplads for historien livet igennem. Han forholdt sig til Nordens utallige facetter - fra dens oldgamle mytologi til dens plads i en nær fremtid. I centrum for hans nordiske tankegang var ideen om et nordisk åndsfællesskab på grundlag af landenes historisk sammenvævede fortid; et åndsfællesskab som skulle blomstre på ny og vokse sig stærkt ved samtidige konkrete tiltag som eksempelvis et fællesnordisk universitet (jf. Grundtvig 1839).

3 Studentermøderne

De første vintermåneder i 1838 var hårde, og den 20. februar 1838 vandrede en større delegation af studenter fra Lunds universitet over det tilfrosne Øresund for at besøge deres medstuderende i København. Besøget på tværs af Øresund blev startskuddet til en række studentermøder på tværs af landegrænser i Skandinavien. I slutningen af 1844 ankom et ønske fra de norske studenter til de danske og svenske:

at alle Nordens Studenter engang kunde mödes sammen i Aanden i en höitidelig Stund, hvor Tid og Rum traadte i Baggrunden, hvor vi samlede os fra de særegne Virkekredse, for at kaste et Overblik over Livet, og idet vi henvendte vore Tanker til det gamle Norden, tilsagde hverandre og os selv troligt at arbeide for at bevare og udvikle dets Aand i det elskede Födeland (Senioratet 1845, s. [1] f.)

Både i Sverige og Danmark blev opfordringen fulgt, og studenter i Uppsala, Lund, København og Christiania afholdt ‘Nordisk Høitid’ på den fastlagte dato: 13. januar 1845.

4 Højtiden i København

Den nye studenterforening afholdt ‘Nordisk Høitid’ i Det Kongelige Skydeselskabs sal (Vesterbrogade 59) i København. Aftenens 254 festdeltagere blev mødt af en smukt belyst og tematisk dekoreret sal, hvor en række portrætter af nordiske guder, udført til lejligheden af Lorenz Frölich, Johan Thomas Lundbye og P. C. Skovgaard præsenteredes for gæsterne, da de trådte indenfor (Jf. Senioratet 1845, s. 3; se også *Mindeblade om den Nordiske Høitid den 13. Januar 1845*, som er en samling af litografier, der viser portrætterne gjort til aftenen samt salens samlede indtryk). Aftenens indhold var omhyggeligt arrangeret i en vekslen mellem taler og sange, der understøttede talernes indhold. Talerne var tydeligt tematisk-kronologisk tilrettelagt med hyldesttaler til betydelige nordiske skikkelser op igennem historien fra Normannernes tidlige togter sydover til de nyeste videnskabelige opdagelser af tidens fremtrædende nordiske forskere “Berzelius, Ørsted, Hansteen” (Senioratet 1845, s. 29). Hovedparten af talerne betonedes fortidens fælles bedrifter som et løfte om en

strålende fælles fremtid for Norden, og aftenen har uden tvivl bestyrket de danske studenter i troen på, at fremtiden for Danmark var nordisk.

5 Grundtvigs taler

Grundtvigs to taler falder helt i tråd med aftenens øvrige skåltaler. Den første tematiserer den tyske trussel mod Danmark med en vittigt lille fortælling om tyskernes appetit på Danmark og Grundtvigs egen appetit på tyskerne, mens den anden tale hylder den nordiske fortid og Island som historiens sikre havn gennem den tumultariske middelalder. Taleren slutter med ønsket om, at Nordens Aand “skal i det aandelig forenede Norden finde sin Fortsættelse, Fuldendelse og Forklaring!” (s. 35).

I Grundtvig-arkivet på Det kongelige Bibliotek ligger et manuskript til de to skåltaler med overskriften *Islands Skaal*. Manuskriptet er et tydeligt forlæg til de to taler, men strukturen er en helt anden alene ved at være skrevet som en enkelt tale. Den første tale, Grundtvig holdt på festaftenen blandt studenterne, er ikke længere en tale til “*Islands Skaal*” men “*Danmarks Skaal*” (s. 20). Indholdet af første tale svarer i store træk til den sidste del af manuskriptet, mens den første del af manuskriptet kan genkendes i den anden tale. Hvornår talen er blevet til, to kan ikke afgøres, men med den omhu, der synes at være lagt i aftenes afvikling, har Grundtvig formentlig været forberedt på at holde to taler, da han gik hjemmefra på festaftenen.

6 Modtagelse

Hvorledes Grundtvigs taler blev modtaget på festaftenen er uvist, men i tone og tema synes de at have været tilpasset aftenen og publikum. Talerne blev desuden gengivet uden videre bedømmelse i *Fædrelandet* den 30. og 31. januar og i *Berlingske Tidende* 31. januar og 1. februar. Begge aviser bragte fyldige beretninger fra aftenen med *Beretning om den nye Studenterforenings Nordiske Høitid* som kilde.

7 Anvendt litteratur

7.1 Trykt

- Anonym (1845) *Mindeblade om den Nordiske Høitid den 13. Januar 1845*. København.
- Bjørn, Claus (2012) “Skandinavismen” i *Gyldendal og Politikens Danmarkshistorie*, på [lex.dk](https://gyldendalogpolitikensdanmarkshistorie.lex.dk/Skandinavismen). (<https://gyldendalogpolitikensdanmarkshistorie.lex.dk/Skandinavismen> (21. marts 2025)).
- *Berlingske Tidende*, se *Den til Forsendelse med de Kongelige Brevposter privilegerede Berlingske politiske og Avertissements-Tidende*. København.
- *Den til Forsendelse med de Kongelige Brevposter privilegerede Berlingske politiske og Avertissements-Tidende* (1845), tillæg til nr. 27 og nr. 28, hhv. 31. januar og 1. februar. København.

- *Fædrelandet* (1845), nr. 1802, sp. 14.445- 14.446 og nr. 1803, sp. 14.445, 30. & 31. januar. København.
- Senioratet v. Frederik Christian Bech, Christian Carl Brix, Gustav Brock, Frederik Henrik Eibe & Christian Gammeltoft (1845) *Beretning om den nye Studenterforenings Nordiske Høitid den 13de Januar 1845*. København.
- Glenthøj, Rasmus & Morten Nordhagen Ottosen (2021) *Union eller undergang. Kampen for et forenet Skandinavien*. København.
- Grundtvig, N.F.S. (1839) "Om Nordens videnskabelige Forening" i *Brage og Idun, et nordisk Fjærdingsårsskrift, udgivet, med Bistand af Danske, Svenske og Normænd*, bind 1, s. 11-59. København.

7.2 Utrykt

- Kladde til taler ved nordiske højtid (1845), [Fasc. 379.18](#), Grundtvig-arkivet, Det kongelige Bibliotek, København.